

גליון 673
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

שני ארונות היו מהלכים עם ישראל במדבר, אחד שהיתה התורה נתונה בתוכו, ואחד שהיו שברי הלוחות ששברם משה נתונים בתוכו, זה שהיתה התורה בתוכו, היה עומד במקומו באהל מועד, וזה שהיו שברי הלוחות נתונים בתוכו, היה יוצא ונכנס עמהם כשיוצאים למלחמה. אותו ארון שעשה בצלאל, היה גם בבית המקדש שבנה שלמה, אף על פי שעשה שלמה עשה, והיה שם עד שגנוז יאשיהו מתחת לרצפת לשכת דיר העצים, כדי שלא יפול בידי האויב, ולא ידע אדם מעולם היכן הארון גנוז. ומעשה בכהן אחד שהיה מתליע עצים בדיר העצים, וראה את הרצפה שהיא משונה מחברותיה, בא ואמר לחברו, לא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו, ונתברר ביחוד ששם הארון נגנוז.

(ברייטא דמלאכת המשכן פ"ז,

יומא נד, א)

פרשת השבוע

לא תבערו אש וגו' ביום השבת
(ל"ה - ג')

מעשה ביהודי שהיה דר בשכונתו של הרה"ק רבי יוסף חיים זונענפעלד זיע"א, שהדליק אש בביתו ביום השבת. באו וסיפרו זאת לרבי יוסף חיים, התעטף הרב במעילו, רץ אל הבית ונכנס מבלי לדפוק על הדלת. בעל הבית שהספיק לכבות את האש כשראה את הרב מבעד לחלון, פנה אליו בתרעומת, וכי אין זה ממידת דרך ארץ לדפוק בדלת כשנכנסים לבית זר? ענהו רבי יוסף חיים: "שמעתי שאש בוערת בביתך, וכשהאש בוערת מניחים הצידה נימוסים ודרך ארץ ורצים להציל."

מרבם העם להביא (ל"ו ה')

מסופר: פעם אמר הרה"ק ה"בית ישראל" מגור זיע"א: כל צדקה וחסד שעושים בני ישראל בכל הדורות מממן תורה עד עצם היום הזה, הכל נובע מכח אמירה זו מפי עליון "אשר ידבנו לבו" (שמות כ"ה - ב'). אמירה זו החדירה או בבני ישראל את רוח הנדיבות עד סוף כל הדורות. והוסיף, שמהאי טעמא התרחש במלאכת המשכן

הענין הידוע "מרבם העם להביא" כי משה רבינו נוקק אז להחדיר בישראל רוח נדיבות חזקה כל כך שתספיק לכל הדורות.

ואת הקרשים ציפה זהב

ל"ו - ל"ד)

מסופר על חסיד אחד, שהגיע פעם לקראת ש"ק פרשת ויקהל לשבות את שבתו בצילו של רבו הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א. ובעת קריאת התורה כיבדוהו בעליה, ורבינו בעל הקורא חתם את הקריאה בעליה שלו בפסוק, "ואת הקרשים ציפה זהב וגו' ויצף את הבריחים זהב. בתקופה זו היה החסיד נתון בלבטים ממושכים, בנוגע לתחום המסחרי שכדאי לו להתעסק בימים אלו, ומטרת נסיעתו לשינאווא היתה בין השאר, כדי לשטוח את ספקותיו לפני הרבי, ולהמלך עמו באיזה תחום ראוי לו להתעסק? עתה ראה בפסוק שהצדיק חתם לו כמין הוראה לעסוק במסחר עצים. במוצאי שבת קודש נפרד החסיד מהרבי, וכבר למחרת ריכוז את שעות המסחר שלו בסחר עצים, הוא ראה חיל בעסקיו המסועפים, ובמרוצת הזמן העמיק את אחיותו בשוק העצים עד שהתעשר והפך לגביר גדול.

זמני השבת

פרשת ויקהל-פרה

זמני כניסת השבת

ירושלים: 5:16 ת"א: 5:31

זמני יציאת השבת

ירושלים: 6:29 ת"א: 6:31 ר"ת: 7:06

המלך הודה לרבנו – אכן גדול אתה ממני

בשנה אחת בחודש טבת חלם רבנו חיים בן עטר זיע"א, ה"אור החיים" הקדוש, חלום, ובחלומו הוא רואה כי גזירה חמורה נגזרה על בני ישראל הדרים באחת ממדינות הים. בכה רבנו, התפלל וצם ימים רבים לביטול הגזירה המרה, באותה מדינה התגורר מלך אדיר שהיה בקי בחכמת המזלות, יום אחד עלתה במחשבתו לבדוק אם יש אדם שנולד באותה שעה ובאותו מזל כמוהו, לאחר שבדק באצטגנינות גילה כי ישנו אדם כזה והוא רבי חיים בן משה ממשפחת בן עטר, הדר בעיר פאס שבמרוקו.

אותו מלך השתומם על כך שבן גילו ומזלו יהיה דווקא יהודי, והחליט לנסוע לפאס על מנת להכיר את בן מזלו. קרא לכל שריו והודיע להם כי על מנת להשתלם במדעי המלוכה החליט לצאת למסע בן חודשיים בממלכות השכנות, ולאחר מכן ישוב אל כס ממלכתו, ובינתיים המשנה למלך ימלא את מקומו. כאשר אמר בן עשה, החליף את בגדי מלכותו לבגדים פשוטים, לקח עימו עבד אחד, מרכבה רתומה לשני סוסים ויצא לדרכו. לאחר מסע בן כמה ימים הגיע לעיר פאס ושם חיפש ומצא את ביתו של רבנו. רבנו עצמו שהה אותה עת מחוץ לבית, ולשאלת המלך השיבה הרבנית כי ישוב לאחר חצות היום, המתין המלך בביתו של רבנו כשהוא מתבונן סביבו בתימהון – האמנם בן מזלו חי בעוני שכזה?

לקראת חצות היום נכנס אל הבית אדם עני הלוש בבגדים דלים, ובראותו את אורחו השתחוה אפיים באומרו "אדוני המלך, בוא ברוך ה'" – "מדוע תקראני מלך?" שאל האורח בפליאה, ורבנו השיבו כי לכל אדם מתלווה מלאך לשומרו, ולפי מדרגתו של אותו שר של מעלה המתלווה אל כבודו לשומרו, הבנתי כי מלך הוא, "ועתה ספר לי" – פנה רבנו אל אורחו "מדוע טרחת לבוא אלי מארצך?" והמלך השיבו, שראה באצטגנינות שבן גילו ומזלו הוא ולפיכך הסתקן להכירו, "אך פלא בעיני", המשיך המלך, "מדוע חי אתה בעוני מחפיר שכזה?" ואילו רבנו השיב בפשטות "גדול אני מהמלך" כאשר צחק המלך כשהוא מחוזה על העוני והדלות בו שריו רבנו, הוציא רבנו מראה ואמר למלך "הבה ונתבונן בתוכה".

הביט המלך במראה והנה מפת העולם לנגד עיניו, ורבנו שואלו אם יוכל למצוא במפה את ארץ מלכותו, "אם אתבונן דקה קצרה אמצאנה", השיב המלך, אך רבנו הורה לו להסב את פניו אל הקיר ואחר כך להתבונן במראה שוב, והנה כאשר הסב את פניו מהקיר והנה במראה רק מדינת מלכותו, "עתה יסב המלך את פניו שנית ואראהו את עיר המלוכה בפרוטרוט", המלך עשה

כדבר רבנו ואז נגלה לנגד עיניו ארמונו המפואר, התבונן ביתר עיון והנה מחזה מבעית לנגד עיניו, המשנה למלך יושב בחברת גדולי המלוכה, ופורט באוזניהם תכנית כיצד עם שובו, ירעילו את המלך וייתנו בראשו את כתר המלוכה, כשהמשנה למלך מבטיח יקר וגדולה מיוחדים לכל המצטרפים לקשר, המלך נבעת והתבונן ברבנו אחוז פלצות, "האומנם כך מתרחש כעת בארמוני? האוכל לעשות דבר מה?" ה"אור החיים" הק' הורה למלך לאחוז את הרובה שעל שכמו, לכוון אל ראשו של המשנה למלך הנראה במראה שעל הקיר ולירות בו, עשה המלך כדברי רבנו, ומשנהו נפל ארצה, כשרבי המלוכה מתבוננים בתימהון הכיצד אירע הדבר, מבוהלים וחרדים שלחו בבהילות את אחד המשרתים לקרוא לכומר הארמון, ולהיוועץ בו מה לעשות, ראה זאת הכומר ובמוחו נרקמה תכנית שטנית, "עתה נטמין את גופת המשנה באחד ממרתפי הארמון, וכשהמלך ישוב נציג לפניו שני עדים שיספרו לו כי ראהו את משנהו נכנס לרחוב היהודים, ומאז לא שב".

ולפתע שבה המראה למלאכתה הקבועה, מראה היא את המלך ורבנו העומדים בחדר, ורק חור הירי שבוצע דרכה מקודם מעיד על המחזה המופלא שנראה דרכה בדקות האחרונות, המלך רשם לעצמו את השעה המדויקת בה אירעו הדברים, והבטיח לרבנו כי אם אכן קרו הדברים במציאות, אזי בשו בו אל ארצו יראה לקיים משפט צדק, ולאחר מכן קם ונסע לביתו. בשו בו לארצו, נוכח לדעת כאשר ראה בן היה, המשנה למלך נעדר, ובמהרה התייצבה בפניו משלחת של שרים ונכבדי המלוכה ובראשם הכומר כשבפי הכל סיפור אחיד, המשנה למלך נכנס לרחוב היהודים ומאז לא שב, ועתה יש לגרש את כל יהודי הממלכה ויפה שעה אחת קודם, "אכן כך" הביע המלך את הסכמתו, "אולם, כראוי במדינה מתוקנת יש לערוך משפט מסודר, לזמן חבר שופטים, קטגור וסנגור ואם אכן ישתכנעו השופטים כי היהודים הם ששלחו יד במשנה למלך, או אז יגורשו מארצי לבלתי השאיר כאן בארץ ולו אחד מהם".

שליח קל רגליים נשלח בבהילות אל בית רבנו לזמנו לשמש כסנגור ליהודי הממלכה, ובינתיים קרא המלך בסתר לאחר מהנוכחים בעצת המשנה למלך לברר אצלו את שאירע, תחילה דבק הלה בעלילה שרקם הכומר, אבל המלך לא הניחו לנפשו ובאיומים קשים הוציא מפיו את האמת לאמיתה – וזו כמובן תאמה להפליא את המחזה שראה בבית רבנו. חלפו מספר שבועות ורבנו ה"אור החיים" הק' הגיע לארמון המלוכה ושוכן בו אחר כבוד, ואילו המלך זימן את חבר השופטים וקבע את הדין הראשון למחרת בצהרי היום, כאשר לפני כן תיערך סעודה גדולה כדי שחבר השופטים יוכל לעשות את מלאכתו בצלילות הדעת.

משל ונמשל

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם
קדש שבת שבתון לה' (לה ב')

מעשה באחד מסוחרי ראדין, שהיה מן המאחרים
לבוא וממהרים לצאת מן השבת, ביום ששי לא נעל
חנותו לפני צאת הכוכבים, ובמוצאי שבת פתח את
חנותו בעוד החמה בראשי האילנות. הלך אליו הרה"ק
ה"חפץ חיים" והטיף לו מוסר בדרך משל:

מעשה באיכר שהיה מביא תבואה למכירה לסוחר
יהודי, ועל דבר זה הסכימו ביניהם המוכר והקונה,
שבשעה שהיו שוקלים את שקי התבואה במאזנים,
היה הסוחר חורט חריץ בקיר, ואחר כך היו שניהם
סופרים את החריצים וידעו שכמספר החריצים כן
מספר השקים של תבואה שהביא האיכר. לימים נמלך
האיכר בדעתו שדרך זו של חשבון סכנה יש בה, שהרי
יכול הסוחר לטשטש אחד הסימנים שעל הקיר, ואז
הוא מפסיד שק של תבואה, לכן בא והציע לסוחר
דרך אחרת, כנגד כל שק של תבואה שיישקל
במאזנים, ישים הסוחר מטבע על גבי צלחת, ואחר כך
ימנו את המטבעות וידעו כי מספר השקים כמספר
המטבעות. התחילו נוהגים כך, ברם בשעת מעשה לא
עצר האיכר כוח לכבוש את יצרו, וכשראה שהסוחר
אינו מבחין במעשיו היה ממחר לשלוח ידו בחשאי,
נוטל מטבע מערמת המטבעות שבצלחת ומשלשלה
לתוך כיסו, ואילו הסוחר הפיקח עשה עצמו שאינו
רואה, שהרי הסוחר מרויח מכך שמשלם פחות ממה
שהיה צריך לשלם.

אף אתה סיים החפץ חיים כמוהו, הקדוש ברוך הוא
נתן לנו מתנה יקרה את השבת קודש, שכנגד כל שעה
ושעה שבה, הריהו משפיע עלינו ברכות וטובות
בששת ימי המעשה. ואתה גונב מן השעות הללו, אבל
למעשה אינך גונב אלא משלך, כי אתה מחסר את
עצמך.

בעיצומה של הסעודה פנה רבנו אל המלך, "חושבני כי ראוי
שהמלך יצווה להביא ממרתפיו יין מלכות משובח שבכוחו
לפתוח את הלב". "אמנם כך", הסכים המלך, "אך במרתפי
הארמון ישנם עשרות סוגי יין שכל אחד משובח מרעהו, זה
מתוק יותר ובחבית הסמוכה יין עדין, יין לבן לצד יין אדום
בטעמים וניחוחות שונים, הבה נרד כולנו למרתפי הארמון
וכל אחד מהנוכחים ייבחר לעצמו את היין הטוב ביותר
שימצא לנכון".

קמו אפוא המלך, השרים, וגדוד משרתים וירדו כולם אל
מרתפי הארמון, ברם לפתע צץ הכומר בראש הקבוצה ואמר:
כי למיטב ידיעתו הרי שהחביות הנמצאות בצד שמאל של
המרתף הן הטובות ביותר, אולם רבנו שירד גם כן עם כל
הקבוצה, הורה כי לדעתו יש ללכת דווקא לצד ימין ואף המלך
הסכים עמו, צעדה הקבוצה לצד ימין והנה במקום שוררת
צחנה קשה, "מהו הריח החריף הזה?" שאל המלך בפליאה
מעושה, ואילו הכומר משיב "כנראה שיש לאוורר את המקום
מכל הטחב", רבנו שידע היטב מה מקור הריח פנה כה וכה
עד שמצא פיסת קרקע ריקה בין החביות, "כאן" הצביע רבנו,
והמלך ציווה לחפור שם במהרה.

בתוך דקות ספורות נמצאה שם גופתו של המשנה למלך
כשמדי המלכות עודם עליו. "מה זה?" שאל המלך בחרון אף,
והכומר שוב התייצב להסביר, "כנראה היהודים שהרגוהו
בחרו לקבורו דווקא כאן", אך המלך סירב לקבל את
ההסברים, "כיצד נכנסו הנה יהודים?" קרא בזעף, "חוששני"
– הצביע על כמה מהשרים שישבו בסוד עצת הקשר של
המשנה למלך, "כי אתם הרגתם את חברכם מרוב קנאה,
והחלטתם להעליל את הדבר על היהודים", אותם שרים ניסו
להכחיש ולנסות לשכנע את המלך כי לא הם שחוללו זאת,
אך פניו עטו ארשת קשוחה והוא הודיע כי יוציא להורג את
כל חבר השרים, אם לא יודו מי עשה זאת באמת, בלית ברירה
נאלצו אלו לגלות את האמת לאמיתה, כי המשנה למלך צנח
מת לפתע מירייה שהגיעה ממרחקים באופן בלתי מוסבר, וכי
הכומר הוא שהחליט להפוך את הפרשייה המוזרה לעלילה
על ראש היהודים.

עד מהרה תלו את הכומר על עמוד בחצר המלך למען
ישמעו ויראו, ואילו המלך הודה לרבנו "אכן גדול אתה
ממני..."

(בן איש חי)

צ'ין אדם לחברו

מיום עמדי על דעתי לא כעסתי על שום אדם ועל שום דבר

בספר לב אליהו מובא ששאלו את הרה"ק רבי אליהו לאפיאן ויע"א במה הארכת ימים? והוא השיב, מיום עמדי על דעתי, לא כעסתי על שום אדם ועל שום דבר. רבי אליהו סיפר שמעולם הוא לא יסר את בניו או אנשים אחרים תיכף כשראה אותם בקלקלתם, כי חשש שמא יוכיח אותם מתוך כעס, הוא היה מחכה עד שיהיה בטוח כי אין לו בלבו על החוטא שום כעס ורוגז, ורק אז היה מוכיח אותו. פעם קרה שאחד מילדיו עשה עוולה גדולה, הוא חיכה שבועיים עד שהרגיש בעצמו שלא נשאר בלבו אפילו שמץ כעס, ורק אז ייסר אותו.

לעשות חסד בתוך ביתו

מספרים על הרה"ק רבי נתן צבי פינקל זיע"א, שהיה דורש מתלמידיו הנשואים, שיגלו יחס אדיב לנשותיהם במיוחד, ושיבצעו את פעולות החסד, ראשית בתוך ביתם לאשתו ובני ביתו, שמתוך הרגל יש המולזלים בכך, והיו מקרים שהיה מוכיח תלמיד על הנהגתו בביתו. אחד התלמידים סיפר שזמן מה לאחר חתונתו, הפתיעו רנ"צ בשאלה אם הוא עוזר לאשתו בבית בערבי שבתות? התלמיד השיב מיד בחיוב והוסיף, שהרי חו"ל מזהירים לעשות לכבוד שבת, ונהגו כך הם בעצמם. רבי ספרא היה מחנך ראש הבהמה, רבא מלח את הדג, רב הונא מדליק נרות, רב פפא שור את הפילות רב חסדא חתך את הסלק רב ורב יוסף בקעו את העצים (שבת קי"ט עמוד א') חיך רבי נתן צבי ואמר צדיקל וכי משום כבוד שבת לבד צריך אדם לעזור והלא קיימת מצות עשה מפורשת מן התורה 'עזוב תעזוב עמו',

על אחת כמה וכמה לאשתו, שיש כלפיה חובות מיוחדות, ובפרט בערב שבת קודש שהעבודה רבה, והאשה עייפה וממהרת להספיק לסיים מבעוד מועד. היש לך מצות חסד גדולה מזו? רנ"צ רצה להדגיש בזה ששמים לב בעיקר למצוות שבין אדם למקום, ושוכחים את החובות שבין אדם לחברו.

כעס? שאלה הדורשת עיון

הרה"ק בעל ה"צמח צדק" מלויבאוויטש זיע"א, היה נוהר מאד שלא לבוא לכלל כעס, ואם ארע והוא חש שהכעס עומד להשתלט עליו, היה מבקש להגיש לו את "יורה דעה", התפלאו הנוכחים מה ל"יורה דעה" ולענין כעס? הסביר להם הרבי, חו"ל אומרים, כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, ואם כך ענין הכעס הינו שאלה חמורה לא פחות משאלות של איסור והיתר, וכיצד יכול אדם להתיר לעצמו לכעוס בטרם יעיין בפוסקים? ובכלל, יש ספק אם אמנם מותר לכעוס. ועד שהשיב לשואלים ונפנה לעיין בפוסקים, פג כעסו של הצדיק.

לקחת על מנת לחלק

מסופר על הרה"ק רבי ישראל מקאלוש זיע"א (יומא דהילולא כ"ה אדר), שמדי שבוע היה מחלק בקביעות צדקה לעניי עירו, ומדי שנה שלח ד' מאות רובל לעניי ארץ ישראל. כן מסופר, שלקראת החורף, היה ממלא את חצרו בעצים, ובמשך כל החורף היה החצר פתוח גם בשעות הלילה, לכל דיכפין. פעם אמר, כשישאלוני בבי"ד של מעלה, למה לקחת כספים מהחסידים? אענה לקחתי ע"מ לחלק, ועל השאלה למה לקחת קוויטלאך? אענה, אחרת לא היו נותנים לי כסף.

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ב אדר
הרה"ק רבי אליהו ב"ר שלמה אברהם הכהן מאיזמיר (שבת מוסר - תפ"ט)
הרה"ק רבי יוסף בלאך אב"ד סטאנוב ב"ר אברהם (גנוי יוסף - תק"נ)
הרה"ק רבי גמליאל בן רבי לוי רבינוביץ ראש ישיבת קישנוב (תרפ"ט)
יום ראשון כ"ג אדר
הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדור ב"ר שמואל (תלמיד המגיד - תקמ"ז)
הרה"ק רבי יצחק מאיר ב"ר ישראל מגור (חיודשי הרי"ם - תרכ"ו)
הרה"ק רבי יצחק יעקב מביאלא ב"ר נתן דוב (דברי בינה - תרס"ו)
יום שני כ"ד אדר
הרה"ק רבי יצחק ב"ר חנוך העניך מאלעסק (תרס"ד)
יום שלישי כ"ה אדר
הרה"ק רבי אברהם גרשון מקיטוב ב"ר אפרים (גיסו של הבעש"ט הק' (תקכ"ה)
הרה"ק רבי ישראל מקאלוש ב"ר אהרון לייב מפרעמישלא (תר"מ)
יום רביעי כ"ו אדר
הרה"ק רבי אליעזר ליפא מחאמעלניק ב"ר אלימלך מליזענסק (תק"ע)
הרה"ק רבי אהרן ב"ר שמשון (ד"ר גארדאן תלמיד המגיד - תק"ע)
הרה"ק רבי איתמר הכהן מדזיקוב (תלמיד הרה"ק רבי ארון לייב מפרעמישלאן)
יום חמישי כ"ז אדר
הרה"ק רבי ישעי' שור אב"ד יאס ב"ר משה (כליל תפארת - תרל"ט)
הרה"ק רבי יוסף שאול נאטאנואהן ב"ר אריה לייבוש (שואל ומשיב - תרל"ה)

זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "ב"מ אור"ח רפ"ח יוסף הדרש" על המעשים.

חוקות הגויים (ב')

(א) ניגונים שהם מיוחדים לעכו"ם, שמזמרים בהם בבית תיפלתם, אסור לזמורם בבתי כנסיות, מאחר שהוא רק לעבודה זרה. (שו"ת הב"ח הישנות, סוף סימן קכ"ז, וכ"כ בספר חסידים, אות רל"ח, דכל שמנגנים בפני עבודה זרה, לא יעשה אותו ניגון להקב"ה)
(ב) מה שתיקנו באיזה מקומות להתפלל פסוקי דומרה וברכות ק"ש הכל בלחש, ושקול הציבור לא ישמע בלתי הש"ץ לבדו, ניכר שכל כוונתם היה להתדמות לבית תיפלתם, ויש לבטל מנהג זה. (שו"ת מנחת אלעזר ח"ב סימן כ', ו"ע שו"ת אמרי אש, או"ח סימן ג', ושו"ת מחולת המחנים, סימן ז', ושו"ת שם משמעון, ח"א סימן ה')

קרית קרעטשניף רחובות

טל: 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"ק
רבי יוסף בלאך ב"ר אברהם
אב"ד סטאנוב "גנוי יוסף"
נלב"ע כ"ב אדר תק"נ תנצב"ה